

VJEŠTAČENJE U ZAŠTITI NA RADU

Vještak je fizička ili pravna osoba pozvana rješenjem suda da na definiranu okolnost vještačenja da svoj nalaz i mišljenje.

Način utvrđivanja uvjeta za obavljanje poslova sudskog vještačenja, njihova prava i dužnosti utvrđeni su Zakonom o sudovima (N.N., br. 3/94., 129/00.) i Pravilnikom o stalnim sudskim vještacima (N.N., br. 21/98.).

Stupanjem na snagu Pravilnika o stalnim sudskim vještacima utvrđeno je kako kandidati za stalne sudske vještake uz ostale propisane uvjete moraju pribaviti mišljenje odgovarajuće strukovne udruge o sposobnosti i kompetentnosti za obavljanje poslova stalnog sudskog vještaka.

Edukaciju kandidata za stalne sudske vještake u Republici Hrvatskoj obavljaju dvije strukovne udruge, Hrvatska strukovna udruga eksperata i sudskih vještaka i Hrvatsko društvo sudskih vještaka.

Stalni sudski vještaci stručni su svjedoci suda. Oni raspolažu stručnim znanjima kojima sud ne raspolaže. Stoga je njihovo stručno svjedočenje pomoć u utvrđivanju stvarnog činjeničnog stanja.

Vještačenje može naložiti sud ili upravno tijelo zbog utvrđenja stvarnog činjeničnog stanja

od nepristrane stručne osobe te je sastavni dio dokaznog postupka.

Sud je dužan potpuno i istinito utvrditi sporne činjenice o kojima ovisi osnovanost zahtjeva. Sud angažira vještaka kada je nužno utvrditi određenu činjenicu čije razjašnjenje pretpostavlja specifično stručno znanje s kojim sud ne raspolaže.

Vještačenje je složen i zahtjevan posao koji objedinjuje struku i pravo, a u konačnici ima gospodarski učinak. Vještak je stručan, nepristran i etičan.

Stalne sudske vještake za pojedine struke postavlja predsjednik Županijskog i/ili Trgovačkog suda na razdoblje od 4 godine za područje nadležnosti tog suda. Po isteku razdoblja od 4 godine, stalni sudski vještak može biti ponovno imenovan na isto razdoblje neograničeni broj puta.

Sukladno pozitivnim zakonskim propisima, sudac u predmetu može imenovati sudskim vještakom svaku punoljetnu osobu za koju ocijeni da raspolaže odgovarajućim znanjima potrebnim za provođenje dokaznog postupka, a nema zakonski predviđenih zapreka da bi ta osoba mogla biti svjedokom. Tako imenovana osoba za vještaka polaže prisegu pred sucem koji ga je odredio vještakom.

Prisega glasi: "Prisežem svojom čašću povjerenja mi vještačenja obavljati savjesno i prema svom najboljem znanju, a svoje nalaze i mišljenja iznijeti točno, potpuno i objektivno sukladno propisima o vještačenju."

Hrvatsko društvo sudskih vještaka (HDSV) sa sjedištem u Zagrebu, Trg M. Marulića 10, osnovano 1980. godine, stručna je udruga sudskih vještaka svih profesija i struka, ima svojstvo pravne osobe pomoću koje sudski vještaci ostvaruju opće i zajedničke ciljeve struke i svoja prava u cijeloj Hrvatskoj kao i brigu o permanentnom stručnom usavršavanju članova.

Članom HDSV-a može postati svaki sudski vještak koji je upisan u Registar stalnih sudskih vještaka pri bilo kojem županijskom sudu.

Trenutno HDSV ima oko 1.250 članova, što je cca 60% ukupnog broja stalnih sudskih vještaka u Hrvatskoj.

HDSV organizirao je 1. kongres sudskih vještaka s međunarodnim sudjelovanjem u Opatiji, 11. - 12. siječnja 2008. godine. Posebno mjesto na kongresu zauzela je rasprava o položaju vještaka u procesu ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Za uvod o položaju vještaka u EU potrebno je poći od Nacionalnog programa RH za pristupanje EU – 2007. godine, jer su u njemu obuhvaćene sve aktivnosti nužne za ostvarenje procesa pristupanja Republike Hrvatske EU po pregovaračkim poglavljima. U trenutku ulaska u EU zakonodavstvo RH mora u potpunosti biti usklađeno s pravnom stečevinom EU-a.

Ta obveza proizlazi iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) koji je nakon ratifikacije postao dio unutarnjeg poretka RH i na snazi je od 1.2.2005. godine i kao takav obvezuje RH i sve njezine institucije.

U RH je u odnosu na međunarodno pravo prihvaćena monistička koncepcija po kojoj međunarodni ugovori koji su doneseni u skladu

sa čl. 140. Ustava RH (sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom, objavljeni i koji su na snazi) čine dio unutarnjeg pravnog poretka RH, a po pravnoj su snazi iznad nacionalnih zakona.

Sve struke i sva zanimanja izravno ili neizravno, u većoj ili manjoj mjeri zainteresirane su za aktualne zakonodavne i provedbene aktivnosti što ih RH poduzima sukladno preuzetim obvezama. U tome ni vještaci nisu zaobdjeni. Ovo tim više što su iznimno rijetki sudski postupci u kojima se ne traži stručno svjedočenje vještaka.

Kako se situacija sada razvija, možemo očekivati pojačanu aktivnost vještaka u sudskim postupcima. Istovremeno se povećava broj propisa s porastom tehnoloških i drugih inovacija, i s procesom prihvaćanja pravne stečevine EU-a u RH, neprekidno se zbiva proces donošenja novih primarnih i sekundarnih propisa u EU koje treba imati u vidu.

Za vještake je vrlo bitna spoznaja da u sklopu donošenja novih sudskih propisa pred RH stoji obveza donošenja novog Pravilnika o stalnim sudskim vještacima u skladu s pravnom stečevinom EU-a prema kojem će strani državljani moći biti stalni sudski vještaci u RH. Temeljem toga zaoštrit će se pitanje konkurencije prilikom pružanja intelektualnih usluga kao posljedica slobode kretanja ljudi, roba, usluga i kapitala. To je činjenica koja ne ostavlja nezainteresirane vještake, već ih senzibilizira u traženju primjerenih odgovora za razinu potreba i perspektive svoje struke, kako u RH tako i u EU.

Situaciju otežava činjenica da su vještaci vezani uz rad suda, a stanje u sudstvu kao i u cijelom pravosuđu je jedno od najkritičnijih pitanja pod posebnim povećalom institucija EU-a. Usmjerenost suda na vještake je organska, što govori da se stanje u pravosuđu negativno odražava na rad vještaka, ali i obrnuto.

Postojeća situacija stavlja vještake u RH u poziciju koja od njih sada i ubuduće traži:

- analitičko poznavanje stanja u pravosuđu RH i poznavanje osnovnih zahtjeva EU-a u odnosu na reformu pravosuđa u RH
- poznavanje osnova pravnog sustava EU-a
- detaljno poznavanje pravne stečevine EU-a sa strukovnog stajališta
- cjeloživotno obrazovanje.

Samo da se podsjetimo, zaštita na radu je sastavni dio organizacije rada i izvođenja svakog radnog procesa, a ostvaruje se obavljanjem poslova primjenom propisanih osnovnih, posebnih, ugovorenih kao i priznatih pravila zaštite na radu te naređenih mjera i uputa poslodavca.

Također za organiziranje i provedbu zaštite na radu odgovoran je poslodavac neovisno o tome da li je u tu svrhu zaposlio stručnjaka za zaštitu na radu, odnosno organizirao službu zaštite na radu ili je ugovorio suradnju s ovlaštenom ustanovom ili trgovačkim društvom za poslove zaštite na radu.

Naravno da poslodavac odgovara radniku za štetu uzrokovanu ozljedom na radu, profesionalnom bolešću ili bolešću u vezi s radom po načelu objektivne odgovornosti prema općim propisima obveznog prava. Dakle, zaštita na radu je djelatnost od javnog interesa.

Prema izvješćima Državnog inspektorata u području zaštite na radu broj svih ozljeda na radu u RH zadnjih je godina u stalnom porastu, što govori i o nedostatnim naporima svih sudionika u planiranju, provođenju i nadziranju zaštite na radu, čiji je temeljni zadatak prevencija, odnosno sprečavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti vezanih uz rad.

To je istovremeno pokazatelj da sve veći broj predmeta završava na sudu zbog različitih prekršaja iz Zakona o zaštiti na radu i drugih zakona kao prekršajni, kazneni ili odštetni predmeti.

Zaštita na radu vrlo je aktualna tema za Republiku Hrvatsku kao zemlju kandidatkinju, a koja bi po očekivanju javnosti trebala postati članica Europske unije do kraja 2010. godine. Poznato je da je u ožujku 2006. godine napravljen analitički pregled za Poglavlje 19. - Socijalna politika i zapošljavanje kojem pripada i zaštita na radu, kako bi tijela EU-a utvrdila stvarno stanje.

Na temelju toga dobili smo mjerila, to jest popis nedostataka koje trebamo otkloniti kako bi se mogli otvoriti pregovori za navedeno poglavlje. S tim u vezi Vlada RH je krajem prošle godine izradila Akcijski plan za ovo Poglavlje, koji je dostavljeno Komisiji EU-a.

Osim donošenja propisa usklađenih s odgovarajućim direktivama EU-a, ali i drugim aktima s područja zaštite na radu, potrebno je osigurati njihovu odgovarajuću provedbu, što će zahtijevati pojačanu aktivnost svih čimbenika koji djeluju na području zaštite na radu (poslodavaca, radnika, ovlaštenih trgovačkih društava te inspekcije rada).

Od bilateralnog analitičkog pregleda u 2006. godini, pa do danas znatno je pojačana aktivnost na usklađivanju hrvatskog zakonodavstva s pravnim stečevinama Europske unije, s time da se završetak rada na usklađivanju naših propisa s pravnom stečevinom Europske unije očekuje do kraja godine.

Iz svega navedenog situacija u području zaštite na radu je i po pitanju vještačenja, također, vrlo složena.

Zbog svih navedenih promjena koje se događaju u području pravosuđa, vještaci ih moraju nužno slijediti kako bi odgovorili izazovima struke i promjenama u pravosuđu.

To znači biti u korak s izmjenama zakonodavstva RH u sklopu prihvaćanja pravne stečevine EU-a. Proces usklađivanja hrvatskog prava s pravnom stečevinom EU-a doveo je do donošenja velikog broja zakona, a ekspanzija propisa tek slijedi.

Ako analiziramo sekcije osnovane pri HD-SV-u, vidljivo je da se znatan dio njih nazivima poklapa s pregovaračkim poglavljima. Svako zatvaranje određenog pregovaračkog poglavlja

znači nove izazove za struku koju se tiče to poglavlje.

Biti kompetentan u struci je pretpostavka da netko postane vještakom.

*Ana Šijaković, dipl. ing. sig., Ergonomika, Zagreb
(stalni sudski vještak za zaštitu na radu)*

*Zvonko Rumenjak, dipl. ing. stroj.,
Croatia osiguranje d.d., Zagreb
(stalni sudski vještak za strojarstvo, elektrostrojarstvo,
požare i tehnološke eksplozije)*